

Attitydspeglingar om hemlöshet

Rebecka Nilsson och Sandra Persson

Socialhögskolan

Lunds universitet

Ht-10

Handledare: Anders Lundberg

Abstract

Author: Rebecka Nilsson and Sandra Persson
Title: Mirroring attitudes to homelessness in society
Supervisor: Anders Lundberg
Assessor: Norma Montesino

The aim of our study was to examine society's attitudes towards the causes of homelessness and to identify where the responsibility lies. We have compared the attitudes of men and women and also analysed our results from the perspective of stigma. We have conducted our study in a training facility using questionnaires.

We have investigated what people believe is the reason why individuals become homeless. We have come to the conclusion that people believe that the primary cause of homelessness is due to abuse and mental ill-health. There were many similarities between what men and women believe although there were some differences in specific questions. We have also concluded that people think that the responsibility for no longer being homeless rests more with the homeless person than society. We have interpreted our results using a stigma perspective which shows that people believe that the homeless are deviant.

Keywords; homelessness, attitudes, stigma and causes.

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	4
<i>Problemformulering</i>	4
<i>Syfte och frågeställningar</i>	5
<i>Hypotesprövning</i>	6
<i>Definitioner och begrepp</i>	6
<u>Hemlöshet</u>	6
<u>Attityd</u>	6
<u>Psykisk ohälsa</u>	6
<u>Avinstitutionalisering</u>	6
<i>Tidigare forskning</i>	7
<i>Hemlöshetens möjliga orsaker</i>	8
<i>Allmänhetens attityder till hemlösa</i>	10
<i>Stämpling</i>	10
<i>Metod</i>	11
<i>Urvalsövervägande</i>	11
<i>Tillvägagångssätt</i>	13
<i>Enkäten</i>	14
<i>Bearbetning av data</i>	15
<u>Vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?</u>	15
<u>Vad skulle du personligen vilja göra för att hjälpa de hemlösa?</u>	16
<i>Validitet och reliabilitet</i>	16
<i>Etiska övervägande</i>	17
<i>Teoretiskt perspektiv - Stigma</i>	17
<i>Analys</i>	19
<i>Hur viktiga är följande orsaker för att förklara hemlöshet?</i>	19
<i>Vad är det första människor tänker på när de hör ordet hemlös?</i>	22
<i>Vem bär ansvaret för de hemlösas situation?</i>	25
<i>Hur skulle du vilja hjälpa de hemlösa?</i>	28
<i>Slutdiskussion</i>	32
<i>Referenser</i>	35
<i>Bilaga - enkäten</i>	38

Inledning

Problemformulering

Bilden som människor i samhället ofta har är att hemlöshet orsakas av missbruk eller andra individuella brister. Människor blir påverkade och bildar sig snabbt en uppfattning om hemlöshet genom så kallade standardhistorier som syns i media, skola och andra källor i samhället (Swärd, 2001). Nedan följer en standardhistoria framställd av Helsingborgs dagblad.

Mats Sjöholm berättar sin egen historia. Missbruk har på något sätt alltid funnits med i hans 46-åriga liv. Mamman är nykter alkoholist sedan länge men drack under hans uppväxt. Tidigt utvecklade han själv ett alkoholberoende som till en början gick att hålla i schack.

— Jag skötte jobbet och drack på fredagar och lördagar. Det funkade i 29 år. Sedan blev det allt oftare.

— När slakteriet han jobbade på blev tvungna att säga upp folk, fanns Mats Sjöholm med sina många sjukdagar, bland de som fick gå. Vid den tidpunkten hade alkoholen ersatts av amfetamin. Arbetslösheten gav missbruket ny fart.

— Avgångsvederlaget omsatte jag snabbt i droger. Jag förlorade allt. Mitt förhållande, mitt hus och det värsta av allt, kontakten med barnen.

De fyra åren som hemlös var ett accelererande kaos. Mats Sjöholm saknade fast bostad och flyttade runt mellan olika källare. Han sjönk längre ner i missbruk och rasade i vikt.

(Helsingborgs dagblad, 2010).

Scheff & Starrin (2002) menar att ur ett historiskt perspektiv så har människor från de högre samhällsklasserna alltid betraktat människor i de lägre klasserna med nedlåtenhet. De har klassats som omoraliska, lösaktiga, högljudda och lata. De menar att det alltid har funnits fördomar kring människor i de ”lägre samhällsklasserna”. Runt 1900-talet ansåg man att fattigdomen ofta var självförvållad. Samhället kategoriserade människor i bättre och sämre, värdiga och ovärdiga (Swärd & Egerö 2007). ”Den som är hemlös upplever ofta att han eller hon har en stigmatiserad identitet – d.v.s. att vara hemlös leder till att bli stämplad som ett socialt problem, som en avvikare” (Thörn, 2001, s. 236). Hemlöshet är ett uttalat socialt problem. Men anses de hemlösa vara avvikande enligt mäns och kvinnors uppfattningar och vad är det som anses vara avvikande?

Swärd & Egerö (2007) menar att vi människor bär med oss rädsla för att ligga till last från det gamla fattigsamhället. Vi avvaktar så länge det bara går med att be om hjälp och vi vill inte bli ett av socialtjänstens ärende. Kan det då vara så att människor tror att hemlöshet är självvalt för att de hemlösa inte vill vara en börda för samhället och sina anhöriga? Socialstyrelsen (2009) menar att det finns en mängd olika förklaringar till varför människor är hemlösa. Vissa menar att det handlar om individuella problem, medan andra menar att det har med strukturella brister i vårt samhällssystem att göra. Swärd (1998) skriver att människor i samhället har en föreställning om att missbruk är en primär orsak till hemlöshet. Han skriver också att vi i samhället nog ofta förknippar hemlöshet med fattigdom, men frågan är om hemlöshet beror på fattigdom eller om fattigdomen är den bidragande orsaken till hemlöshet? Man kan också ställa sig frågan ifall missbruket och den psykiska sjukdomen leder till hemlöshet eller om det är hemlösheten som leder till missbruk och psykisk sjukdom (Swärd, 1998). Vad tror samhällsmedborgarna att orsaken är till att människor blir hemlösa? Skulle det kunna vara så att samhällsmedborgarna har attityden att det är individuella orsaker som leder till hemlöshet, då samhällskällor framställer detta, så som i historien om Mats. Swärd (1998) skriver att det finns motsättningar i samhället om vilken som är den verkliga orsaken till hemlöshet, ifall det är individuella eller strukturella brister som skapar hemlöshet. Hur ser mäns och kvinnors attityder ut i samhället, gällande vem som har ansvaret för de hemlösa och vilka orsakerna är som lett till hemlöshet?

Vi anser att det är viktigt att förstå de hemlösas värld och ta reda på vad det finns för attityder mot hemlösa i samhället.”... det gäller att ha rätt klasskänsla, det vill säga att förstå de förtrycktas värld och sympatisera med de utsatta” (Ronnby, 2008 s. 40). Vi menar att det som Ronnby poängterar är viktigt för att kunna göra en förändring. Eftersom det är samhället som har skapat stigmat över hemlöshet (Goffman, 2002), så måste samhällets attityder förändras för att ordet hemlöshet ska bli mindre laddat. Vårt mål är inte att förändra utan att belysa vilka attityder som finns i samhället i Sverige idag. Vi kommer också jämföra våra resultat med andra studier och undersökningar.

Syfte och frågeställningar

Inspirerat från Goffmans stigmabegrepp söker vi analysera människors attityder till hemlöshet.

- Vilka attityder angående hemlöshetens orsaker finns det i en medelstor svensk stad?

- Vad finns det för attitydskillnader mellan könen gällande hur de vill hjälpa de hemlösa?
- Vad finns det för attitydskillnader mellan åldersgrupperna gällande vem som har ansvaret för de hemlösas situation?

Hypotesprövning

- Vi tror att kvinnorna kommer ha en mer omhändertagande och sympatisk inställning till hemlösa än vad männen kommer ha.
- Vi tror människor generellt kommer lägga mer ansvar på de hemlösa än på samhället.
- Vi tror deltagarna kommer att ha en stigmatiserande attityd till hemlösa och se dem som avvikande.
- Vi tror att deltagarna kommer att förklara orsaken till hemlöshet främst med missbruksproblematik och att hemlösheten är självvald.

Definitioner och begrepp

Hemlöshet

Socialstyrelsen (2006) definierar hemlöshet efter fyra grupper i sin rapport:

- 1) Första gruppen är den mest akuta formen av hemlöshet. Denna grupp innefattar personer som är uteliggare och som hänvisas till härbärke.
- 2) Andra gruppen är människor som i dagsläget saknar bostad och som inom tre månader kommer att skrivas ut från en institution, exempelvis sjukhus, fängelse, psykiatri, behandlingshem eller stödboende.
- 3) Tredje gruppen är människor som vistas på en institution som ännu inte har något planerat utskrivningsdatum och inte heller någon bostad vid eventuell utskrivning.
- 4) Fjärde gruppen är människor som ofrivilligt bor hos familj eller vänner.

Attityd - Inställning och förhållningssätt (nationalencyklopedin, 2010).

Psykisk ohälsa – subjektivt upplevda besvär som är av psykisk karaktär (landstinget Uppsala län, 2002).

Avinstitutionaliseringen – förändringar i vård, stöd och service för personer med psykiskt funktionshinder, som skedde under de sista decennierna på 1900-talet. Avvecklingen av ett vårdssystem som baserades på institutionsbaserade lösningar, och hur man försökte ersätta dessa med öppna vårdinsatser och ett större stöd från samhället (Bülow, 2004).

Tidigare forskning

Vårt mål i detta kapitel är att undersöka olika förklaringsmodeller till hemlöshet och även vilka attityder människor har om hemlösa. Vi kommer därför inte att lägga någon fokus på interventioner till hemlöshet. Vi börjar med en kort beskrivning om hur svårt det är att undersöka hur många hemlösa det finns i Sverige. Därefter ger vi en kort beskrivning av tre böcker som behandlar hemlöshet samt en rapport från socialstyrelsen som är publicerad 2006. Författarna till de tre böckerna beskriver en del forskning men ger även information om hur hemlösheten ser ut idag. Under rubriken *hemlöshetens möjliga orsaker* ger vi en kort inblick i om hemlöshet tycks bero på individuella eller samhälleliga brister och därefter en mer detaljerad beskrivning av hemlöshetens möjliga orsaker. Vi har valt att inte lägga fokus på interventioner, men kommer ge *projekt bostad först* från Lunds universitet lite utrymme i detta kapitel. Vilket är ett aktuellt projekt som även testas som intervention i ett antal kommuner i Skåne. Under rubrikerna *allmänhetens attityder till hemlösa* och *stämpling* beskrivs två artiklar som behandlar forskning gjord i USA. Båda beskriver människors inställning till hemlöshet.

Det finns många frågor kring hemlöshet samtidigt som det finns väldigt lite svar. Det görs inte många undersökningar kring detta tillstånd eftersom det är svårt att undersöka orsak, omfattning, karaktär och uttryck av hemlöshet, enligt Swärd & Runquist (2001). Kommunerna som har det yttersta ansvaret vet inte hur många som är hemlösa. Många papperslösa människor från andra länder har börjat invandra och det är svårt att göra undersökningar på människor som inte har någon adress. Det kan också vara etiskt problematiskt att göra undersökningar på hemlösa, eftersom det är en utsatt grupp människor (Swärd & Runquist, 2001). Enligt socialstyrelsens rapport (2006) görs det i Sverige tvärsnittsräkningar där man mäter hur många som är hemlösa under en dag eller under en vecka. Dessa siffror kan variera mycket med tanke på definitionen på hemlösa, som är väldigt bred. Under vecka 17, 2005 gjorde socialstyrelsen en undersökning på hur många hemlösa det fanns just då. Om man utgår från den grupp som involverar uteliggare eller personer som bor på härbärgen, fanns det då knappt 3600 människor. Detta är 20 % av alla som anses vara hemlösa enligt socialstyrelsens definition.

Runquist & Swärd (2001) har redigerat boken *Hemlöshet, en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Författarna diskuterar olika orsaker och förklaringsmodeller till varför

hemlöshet existerar. De beskriver även hur utvecklingen kring hemlösheten har sett ut över tid. Boken tar även upp vissa jämförelser mellan Sveriges och Amerikas hemlöshet. Boken har varit till stor hjälp för att få förståelse för våra resultat. Swärd (1998) har skrivit boken *Hemlöshet, fattigdomsbevis eller välfärdsdilemma*. Boken behandlar framförallt frågan om vilka som är hemlöshetens orsaker. Han har även gjort intervjuer med de hemlösa själva och låter de berätta om vilka som var orsakerna till deras hemlöshet. Swärd (2008) har skrivit boken *Hemlöshet*. Han kartlägger vilka undersökningar som gjorts sedan 1897 med fokus på om hemlöshet orsakas av individuella eller samhällseliga brister. Det finns mycket gemensamt i dessa tre böcker såsom, historisk utveckling av hemlösheten och förklaringsmodeller. Samtidigt är böckerna skrivna med olika perspektiv och de framhåller därför olika intressanta fakta och kompletterar varandra.

Vi har även använt oss av en rapport från socialstyrelsen (2006), *Hemlöshet i Sverige 2005-omfattning och karaktär*. Socialstyrelsen (2006) gör en kartläggning över Sveriges hemlöshet år 2005. De definierar hemlöshet och diskuterar orsakerna till hemlöshet. Deras undersökning är gjord på anställda inom frivilligorganisationer, behandlingshem, kriminalvård, sjukvårdsinrättningar m.fl. som arbetar med hemlösa, vilket är viktigt att poängtera. Socialstyrelsen (2006) har gjort en rangordning på vilka som anses vara de vanligaste orsakerna till hemlöshet. De har fått ett resultat som pekar på att missbruk och psykisk ohälsa är de största orsakerna. Betalningsanmärkningar, vräkning och arbetslöshet är också orsaker som anses vanliga.

Hemlöshetens möjliga orsaker

I detta avsnitt kommer vi att presentera några möjliga orsaker till hemlöshet. Vi kommer främst att utgå från de tre böckerna som behandlar hemlöshet. Vi börjar med en redogörelse för vad författarna har preciserat som samhällseliga respektive individuella orsaker till hemlöshet. Vi kommer senare att beskriva ett antal möjliga orsaker till hemlöshet och även inkludera orsaker som inte ingår i vår undersökning då dessa kan vara relevanta för annan forskning.

Swärd (1998) beskriver att det finns motsättningar ifall det är samhällseliga orsaker eller individuella orsaker som ligger till grund för hemlöshet. Exempel på individuella orsaker kan vara missbruk, kriminalitet, psykisk ohälsa, misskötsamhet, avsaknad av socialt skyddsnet eller att personen inte klarar av att leva efter samhällets krav. Det kan också bero på att

personen har dåliga förutsättningar, såsom ingen utbildning eller lite arbetslivserfarenhet. Exempel på samhällsliga orsaker kan vara att välfärdsstaten inte är tillräckligt utbyggd, samhället ställer orimliga krav på den hemlösa, det blir oklart vilken myndighet som ska hjälpa och därför lätt att de hemlösa "faller mellan stolarna". Swärd (2008) beskriver sex olika undersökningar som har gjorts från 1897 till 1989. Det har hela tiden diskuterats ifall det är samhällsliga eller individuella orsaker till hemlöshet. Undersökningarna har kunnat urskilja mönster till orsaken men man har aldrig kunnat peka på något exakt. Men det man har kunnat se i de fem första undersökningarna är att orsaken till hemlöshet främst ligger på samhället och i endast två av dessa undersökningar har man kunnat visa på individuella brister. Endast i den sista undersökningen gjord 1989 väger individuella och samhällsliga förklaringar lika tungt.

Flyghed (2001) beskriver att närmre 40 % av vräkta personer fick socialbidrag de senaste åren innan vräkning. Dessa människor finns även med i polisens person- och belastningsregister i större utsträckning än övrig befolkning. Swärd (1998) skriver att majoriteten av de som blivit vräkta hade sociala och ekonomiska problem vid avhysningen. Flyghed (2001) kopplar samman vräkning med hemlöshet och menar att vräkning är den främsta orsaken till hemlöshet, enligt amerikanska undersökningar.

Swärd (2008) skriver att dagens hemlöshet har ett samband med hur bostadsmarknaden fungerar. Han menar att finns ett glapp mellan lagstiftningen och faktiska förhållanden. Swärd (2008) beskriver att, enligt propositionen 1997-1998:119, sid 38 var ambitionen att alla skulle ha rätt till en bostad. Vilket skiljer sig från regeringens strategi för att motverka hemlöshet från 2007, där det bestämdes att alla ska vara garanterade tak över huvudet, vilket kan innebära en härbärgesplats eller liknande (Swärd 2008). Han ifrågasätter ifall rätten till bostad är en annan typ av rättighet i motsats till barnbidrag eller folkpension. Swärd (1998) beskriver att det är svårt för människor med sociala och ekonomiska problem att få bostad. På grund av att fastighetsägare ställer krav så som, stabil inkomst, drogfri och inga betalningsanmärkningar. Swärd (2001) beskriver även ett påstående som finns i samhället, först skötsam – sedan egen bostad. Med detta påstående menas att missbruk, psykisk ohälsa och misskötsel är grundproblemet vilket måste lösas innan det sekundära problemet, som är bostadsfrågan. Swärd (1998) anmärker även på att socialtjänsten fungerar på samma sätt, att personen först måste vara drogfri och komma på avtalade mötet, samt uppvisa skötsamhet

innan personen kan få hjälp med bostad. Swärd (2001) tycker att det borde vara tvärtom, först bostad, för att personen sedan ska kunna bli motiverad till att lösa de andra problemen.

Mellan 1993 och 1998 ökade den psykiska ohälsan tredubbelt bland hemlösa (Halldin, 2001). Därför för han ett resonemang om avinstitutionaliseringens konsekvenser. Han menar att man inte kan beskylla avinstitutionaliseringen för detta, eftersom det också kan förekomma andra samhällsförändringar. Andra vårdinstanser tog över ansvaret för de psykiskt sjuka då man avinstitutionaliserade. Swärd (1998) diskuterar att de hemlösa kanske har det bättre idag än när de bodde på institutioner, då de slipper elchocker och tvångsbehandling.

Allmänhetens attityder till hemlösa

Jones, Lee & Lewis (2001) har skrivit en artikel som heter "Public beliefs about the causes of homelessness". I början på 1980-talet gjordes en telefonundersökning i Nashville, Tennessee. Den handlade om allmänhetens tro på orsaker till hemlöshet. Undersökningen baserades på sex olika orsaker till hemlöshet; 1) Självvald livsstil 2) Vill inte jobba 3) Alkoholism 4) Psykisk sjukdom 5) Otur och 6) Strukturella krafter. Undersökningen visade att 28,8% av de tillfrågade valde att svara att minst fyra av de sex orsakerna var orsak till hemlöshet. Det uppseendeväckande med denna undersökning var att allmänheten menade att det inte bara finns en bakomliggande faktor till hemlöshet utan att det är flera bidragande faktorer som ligger till grund för hemlöshet. Den största orsaken människorna såg till hemlöshet var strukturella krafter och den minsta orsaken ansåg de vara självvald livsstil.

Stämpling

Link et al. (1997) skriver i en artikel om hur fattiga människor under lång tid har blivit stämplade och beskyllda för sin egen situation. Artikeln heter "The stigma of homelessness: the impact of the label Homeless on attitudes toward poor persons". De diskuterar skillnaden mellan att endast vara fattig och att vara hemlös och hur människor i allmänhet har stämplat båda dessa grupper. De tror sig kunna se att hemlösa människor, som är tydligare i samhället och i medier ändå är mindre stämplade än de som endast anses fattiga. De kan inte säga att det är så, för det finns inga undersökningar gjorda på skillnaden mellan de två grupperna. De baserar sin artikel på olika undersökningar gjorda i USA mellan 1982 och 1995, där de menar att de kan se en skillnad över tid i hur dessa människor stämplas. Till exempel menar de att under mitten av 90-talet var tendensen att beskylla de fattiga högre än vad den var i början av 80-talet. De skriver även att människor i allmänhet väldigt gärna hjälper de fattiga själva, men

de vill inte att det sociala välfärdssystemet ska hjälpa dem. De menar att många av de fattiga människorna som får hjälp av välfärdssystemet skulle kunna jobba och försörja sig själva, att de inte är ärliga om hur deras situation och nöd ser ut.

Metod

Vi har valt att utgå från kvantitativ forskningsmetod. Då vi är intresserade av att generalisera och kategorisera för att få information om vad befolkningen generellt anser om hemlöshet har vi valt denna. Om vi hade valt kvalitativ forskningsmetod hade vi varit tvungna att gå in mer på djupet i frågorna och koncentrerat oss på mindre antal deltagare. Vi har använt oss av enkäter som enligt May (2001) är en strukturerad intervju, där exakt samma frågor ställs till alla personer som deltar i undersökningen. Undersökningen är också standardiserad. Detta innebär att svarsskillnaderna inte beror på att frågorna har ställts på olika sätt eller i den kontext intervjun ägde rum. Det beror endast på att det finns en verklig skillnad i åsikter och värderingar menar May (2001). Halvorsen (1992) beskriver också att enkäter är demokratiska eftersom att allas svar är lika mycket värda. May (2001) diskuterar surveyundersökningar som kännetecknas av att man samlar in data från ett stort antal individer, vilket vi gör för att få ett så tillförlitligt svar som möjligt. Surveyundersökningar används främst för att beskriva eller förklara egenskaper eller åsikter hos en större grupp människor. May (2001) klassificerar dessa undersökningsmodeller i fyra olika kategorier; faktamässiga, attitydmässiga, socialpsykologiska och förklarande. Den kategori som vi till största delen använt oss av är den attitydmässiga eftersom vi vill ta reda på vad folk i allmänhet anser, tycker och uppfattar om hemlöshet. May (2001) menar också att alla surveyundersökningar på något sätt är förklarande. Man ställer frågor i enkäten om åsikter och försöker sedan förklara hur deras åsikter är kopplade till bakgrunds- och förklaringsvariabler.

Urvalsövervägande

Enligt Körner & Wahlgren (2005) kan man använda sig av sannolikhetsurval samt icke-sannolikhetsurval. De anser att man bör använda sannolikhetsurval eftersom alla individer då har en sannolikhet som är större än noll att komma med i undersökningen. Denna metod är dock tids- och kostnadskrävande eftersom att man måste upprätta en populationslista och sedan slumpmässigt plocka ut individer, därför använder vi oss av icke-sannolikhetsurval. Vi vill i vår undersökning jämföra personer med bakgrundsvariablerna kön och ålder. Vi vill jämföra personer med olika åldrar på grund av välfärdsförändringar de senaste 50 åren. Vi tror

att deltagarna kan ha olika förhållningsätt beroende på om de är yngre eller äldre.

Anledningen till att vi valde att jämföra män och kvinnor var för att vi ville ha två stora självklara grupper att jämföra. Vårt mål från början var att även jämföra bakgrundsvariabeln utbildning. Spridning på utbildningsnivån blev inte tillräckligt stor för att resultatet ska vara tillförlitligt, därför har vi valt att inte använda oss av bakgrundsvariabeln utbildning. Vi är måna om att hitta en plats där personers bakgrundsvariabler skiljer sig åt, för att lättare kunna analysera svaren. Därför har vi valt att göra undersökningen på Friskis & Svettis motionärer.

Vi anser att det Halvorsen (1992) benämner, tillfällighetsurval och kvoturval, är mest lämpligt för oss att använda, då det kan vara svårt att få en populationslista upprättad.

Tillfällighetsurval innebär att man i princip ställer sig på gatan och frågar människor som går förbi just då. Vi har valt att ha lite mer struktur i vårt tillvägagångssätt och valde då att fråga varannan motionär som kom i på Friskis & Svettis. Kvoturval innebär att man ser till att exempelvis bakgrundsvariabeln kön och ålder blir jämt fördelad i undersökningen, vilket vi har tagit hänsyn till i slutet på vår undersökning, för att få ett så representativt urval som möjligt. Bryman (2006) beskriver att det är enkätintervjuarens uppgift att välja ut personer som passar in i kategorierna. Han menar att det finns många svagheter med denna sortens urvalsmetod. Eftersom att det är enkätintervjuaren som väljer ut personer, finns risken att personer som verkar intresserade av att svara på frågorna, tillfrågas. Forskare som förespråkar sannolikhetsurval menar därför att man ska vara försiktig med att använda sig av kvoturval för att få ut ett representativt urval. May (2001) beskriver dock att denna metod är representativ om den utförs på rätt sätt. Därför har vi valt att endast använda kvoturval i slutet av vår insamling. Det positiva med denna metod är att det går fortare att utföra undersökningen. Vi började alltså med att tillämpa tillfällighetsurval och kompletterade med kvoturval när vi endast hade 30 enkäter kvar. Vi tror också att vi kommer få en mer jämn fördelning och då en högre tillförlitlighet i undersökningen om vi använder oss av dessa två. Halvorsen (1992) beskriver också att det kan vara en fördel att möta personen ansikte mot ansikte för att minska bortfallet. Man kan även underlätta förståelsen för en fråga om man är närvarande som enkätintervjuare. Skulle vi istället skicka ut en postenkät kan bortfallet bli ännu större. Vi anser alltså att det är större chans att vi får våra enkäter ifyllda om vi möter våra deltagare ansikte mot ansikte. Vi kommer att avgränsa vår undersökning och därför inte inkludera personer som är under 15 år. Efter noggrant övervägande har vi valt att inte inkludera de hemlösas perspektiv, utan vi kommer att utgå från ett samhällsperspektiv. Enligt Andersson & Swärd (2008) blev Chicagoskolans forskare kritiserade för att ha studerat

enskilda utsatta grupper närgånget utan att ta hänsyn till deras större sociala sammanhang. Kritikerna menar alltså att man som forskare ska lämna de mest utsatt grupperna ifred eftersom att det är viktigare att förklara generella mönster.

Tillvägagångssätt

Från början tänkte vi dela ut vår enkät till resenärer ombord på tåget eftersom människor i denna miljö sitter ner och väntar. Vår hypotes var att bortfallet skulle bli lågt. Efter kontakt med företaget som äger tågen fick vi svaret att tåget är en frizon för passagerarna och därför kunde vi inte utföra vår undersökning där. Vi fick därefter godkännande av en Friskis & Svettis förening att fråga motionärerna om att fylla i vår enkät. Friskis & Svettis är en plats där ålder och kön är varierande. Människorna som tränar på Friskis & Svettis har en gemensam nämnare, träningen. Utöver detta kan personerna vara helt olika och ha helt olika personligheter. Vi har samlat in ca 200 enkäter eftersom att det hade varit tidskrävande om vi skulle samlat in fler enkäter, medan ett lägre antal enkäter hade gjort att undersökningen blev mindre tillförlitlig. Vi valde därför att varje deltagare skulle representera ca 0,5 %.

Vi ställde oss vid receptionen precis innanför ytterdörren. Vi valde att fråga varannan person som kom in då motionärerna ofta kom två och två. Detta gjorde vi för att få så stor variation och spridning bland åldrar och umgänge som möjligt. Sammandraget stod vi på Friskis & Svettis två förmiddagar, varav en var helg. Vi stod även där en sen eftermiddag/ kväll. När vi fått de flesta enkäter ifyllda kategoriserade vi dem i 12 olika grupper baserade på kön och åldersgrupp. När vi såg vilka grupper som fattades försökte vi fråga personer som matchade de grupperna, för att vi skulle få en så bred spridning som möjligt i vår undersökning.

Vi upptäckte att personer som ingår i åldersgruppen 15-24 år är mer benägna att besvara enkäten än personer i de övriga åldersgrupperna. Vår föreställning är att unga människor inte är trötta på att besvara enkäter och tycker att det är intressant, jämfört med äldre som redan har fyllt i många enkäter och gärna slipper. Eftersom vi har utfört undersökningen på en träningsanläggning finns det ett begränsat antal äldre människor med i vår undersökning. Efter att vi samlat in vår empiri insåg vi att vi fått en dålig spridning bland utbildningsgrupperna, det blev ungefär hälften, hälften bland gymnasium och högskola/ universitet och endast en ytterst liten grupp bland de som endast gått grundskola. Därför har vi valt att inte ta med utbildningsnivåerna i vår analys.

Körner & Wahlgren (2005) beskriver det externa bortfallet, som innebär att personen i fråga avstår helt från att besvara enkäten. Det externa bortfallet uppgår till 83 personer. De flesta personerna som avstod från att svara hade bråttom till olika pass som strax skulle börja. En del personer ville inte besvara enkäten. Det förekom också att personen först var tveksam till att medverka men sedan svarat ändå, eftersom enkäten endast bestod av några få frågor som fick plats på en sida.

Enkäten

Enkäten består av åtta frågor. De tre första ger svar på bakgrundsvariablerna kön, ålder och utbildning. Detta har vi med för att kunna jämföra om det finns skillnader inom de olika bakgrundsvariablerna. Fråga fyra och åtta är öppna frågor som vi valde att ha med för att få ett mer varierat resultat. Vår tanke var att dessa frågor skulle ge deltagarna chansen att med egna ord beskriva sin bild av hemlöshet. Fråga fem har vi konstruerat som en skattningsfråga där deltagarna har kunnat skatta mellan 1-10. Här får vi reda på hur viktiga deltagarna anser att ett antal förutbestämda orsaker är för att förklara hemlöshet. Vi valde att ha med följande orsaker: Missbruk, psykisk ohälsa, misskötsel, självvalt, myndigheter gör inte tillräckligt, hårt samhällsklimat, bostadsbrist och politiska beslut. Under skrivandets gång har fler tankar angående denna fråga uppkommit. Vi hade önskat att vi inkluderat variablerna fattigdom och familjeförhållande som deltagarna fått skatta. En del personer har beskrivit de hemlösa med ordet fattigdom i fråga fyra, detta verkar alltså vara en viktig variabel. I fråga sex och sju får vi veta hur mycket ansvar den hemlösa själv anses ha och hur mycket ansvar samhället anses ha för deras situation. Dessa frågor har vi med för att kunna jämföra om ansvaret anses ligga hos individen eller samhället. Vi kan i efterhand se att denna fråga kan innefatta vem som bär ansvaret för att de hemlösa är i den situation de är i. Den kan också betyda vem som bär ansvaret för att de hemlösa ska komma ur sin situation. När vi konstruerade frågan var vår tanke att vi ville se hur deltagarna ställer sig till vem som bär ansvaret för att lösa de hemlösas situation och inte vem som bär ansvaret för att de har hamnat i sin situation.

Körner & Wahlgren (2005) beskriver att ett begränsat antal frågor ger bättre kvalitet eftersom många frågor kan leda till att människor svarar slarvigare. Många frågor medför också att människor enbart besvarar en del av frågorna eller låter bli att delta i undersökningen, vilket leder till bortfall som medför att undersökningen blir mindre tillförlitlig.

Vi har använt oss av ett antal olika sorts frågor i vår enkät (Bryman 2006 och May 2001):

- Klassifikationsfrågor eller personliga frågor, vilka kan likställas med bakgrundsvariabler så som, kön, ålder, utbildning m.fl.
- Attityd- och åsiktsfrågor. Dessa frågor väger tyngst och har störst utrymme i vår enkät eftersom vi främst är intresserade av vad människor anser om hemlöshet. Denna typ av frågor kan vara problematiska då svaret kan bli olika beroende på vilken kontext personen befinner sig i. Vi använder oss av frågor som innehåller olika svarsalternativ samt attitydskalor där deltagarna får skatta.
- Öppna frågor. Vi använder oss till en viss del av öppna frågor då dessa ger större utrymme och frihet att besvara frågan.
- Slutna frågor. Dessa använder vi oss mest av då slutna frågor är lättare att koda och kategorisera.

Trots att vi först delade ut enkäten till en kontrollgrupp om 8 personer i olika åldrar, som inte hade några synpunkter, stötte vi ändå på vissa problem under den riktiga undersökningen. Framförallt en fråga visade sig vara lite svårförståelig. När frågor eller funderingar kring fråga fem (se bilaga) uppstod fick vi ge en liten förklaring. Detta kan ha påverkat deras svar på frågan vilket kanske skiljer sig från andra personers svar som inte fick vår förklaring. Problemet med frågan var främst att den var för lång och svår att förstå, eftersom den innehöll många viktiga ord. Fråga fyra och fråga åtta förde med sig några interna bortfall. Ett internt bortfall innebär att endast någon eller några få frågor på enkäten inte har blivit ifyllda (Körner & Wahlgren, 2005). Detta hade vi räknat med då frågorna är öppna och på så sätt blir svårare att besvara.

Bearbetning av data

Vi valde att ha två öppna frågor i enkätstudien, fråga fyra och åtta. Nedan redogör vi för hur vi tänkte när vi kodade dessa två frågor. Vi har även med en förklaring till fråga fem, där vi valde att även göra en mer generell indelning av svaren i individuella eller samhällsliga orsaker till hemlöshet.

Vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?

Vi valde att ha denna som en öppen fråga och fick därför väldigt många och olika svar. Efter att vi läst enkäterna flera gånger och försökt hitta gemensamma nämnare som skulle kunna beskriva det personerna hade svarat, kom vi fram till variablerna: Sympatiserar, beskrivning

av situationen, fattigdom, individuella problem, bostadslös, uteliggare, synlig beskrivning av hemlösa, fördomar, samhällsproblem, bortfall och utanförskap.

Vad skulle du personligen vilja göra för att hjälpa de hemlösa?

Den sista frågan, som är en öppen fråga, var svår att koda då variablerna antingen blev för detaljerade eller för övergripande. Efter att ha testat olika sätt att koda frågan, kom vi fram till att använda två olika sorters kodningar:

- 1) Vi började med att koda frågan mer övergripande. Vi kom då fram till att alla enkäterna kunde delas in i variablerna: Vill inte, vet inte, hjälpa personligen, samhället hjälpa, påverka samhället och bortfall. Med denna mer övergripande kodning vill vi kunna se skillnader i om människor tycker att samhället ska hjälpa de hemlösa eller om de själva kan tänka sig att göra något för att hjälpa. Variabeln ”påverka samhället” innefattar när personen vill påverka politisk eller vill påverka någon myndighet att göra någonting för de hemlösa.
- 2) Vi fortsatte med att koda frågan lite mer detaljerat. Vi gick igenom alla svaren och försökte att hitta gemensamma nämnare för att alla enkäterna skulle kunna placeras in i variabler. Vi kom fram till att enkäterna kunde delas in i variablerna: Ge pengar, ge saker/ mat, fler bostäder, fler härbärge, engagerade myndigheter, stötta/stödja, politiskt, ideellt arbete/frivilligarbete, aktivera de hemlösa, vet inte, vill inte och bortfall. Med denna kodning vill vi se vad människor mer konkret vill göra för att hjälpa de hemlösa.

Validitet och reliabilitet

Bryman (2006) beskriver att reliabiliteten och validiteten är beroende av varandra. Körner & Wahlgren (2005) menar att validiteten är ett mått på om vi har mätt det vi har ansett att mäta från början. Har vår enkät kunnat besvara våra frågeställningar? Baserat på våra frågor i enkäten som stämmer överrens med våra frågeställningar så anser vi att validiteten i vår undersökning är relativt hög. Med tanke på vårt begränsade stickprov i förhållande till vår population sjunker validiteten. Körner och Wahlgren (2005) skriver vidare att reliabilitet innebär att undersökningen ska kunna upprepas och att man då i princip ska få samma svar. I undersökningar som handlar om människor är det svårt att få en hög reliabilitet eftersom att människors attityder förändras med tid, rum och samhällsstruktur.

Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) beskriver fyra olika huvudkrav som forskare ska ta hänsyn till inom individskyddskravet. Vi kommer endast att beskriva de krav som är relevanta för vår undersökning. Vetenskapsrådet (2002) beskriver informationskravet, som innebär att forskaren måste upplysa personen om att deltagandet är frivilligt och att personen har rätt att avbryta när den vill. Personen har även rätt att få veta vad dennes information ska användas till. För att uppfylla detta krav har vi infogat en informationsruta på vår enkät som tar upp dessa aspekter. I och med denna informationsruta och det faktum att vi kommer att befinnas oss i närheten för att kunna besvara eventuella frågor, så kommer vi inte att lämna ut någon förhandsinformation. Samtyckeskravet som Vetenskapsrådet (2002) beskriver, menar att då uppgifter från stora grupper samlas in, genom till exempel postenkät så behövs inget samtycke i förhand. När deltagarna väljer att besvara enkäten leder detta automatiskt till ett samtycke. Vilket kan jämföras med vår enkät. Däremot har vi valt att utesluta barn under 15 år i vår undersökning, eftersom Vetenskapsrådet (2002) skriver att forskare i vissa fall bör inhämta samtycke från föräldrar eller vårdnadshavare då undersökningssubjektet är under 15 år och då undersökningen är etiskt känslig. Vetenskapsrådet (2002) menar att kravet på samtycket så långt som möjligt bör tillämpas. Vi har också valt att inte lägga någon fokus på vad de hemlösa själva anser eftersom vi menar att denna sorts undersökningar är etiskt svåra att genomföra. Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet som Vetenskapsrådet (2002) beskriver är inte tillämpligt för vår undersökning då vi har valt att inte samla in några direkta personuppgifter som kan leda till personen, utan vårt mål med undersökningen är att ta reda på vad människor i allmänhet tror om ett visst fenomen. ”Personuppgifter – all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.” (Notisums Lagbok, 1998:204).

Teoretiskt perspektiv - Stigma

Vi kommer i detta kapitel att fördjupa oss i Goffmans (2002) begrepp stigma, som vi valt att använda oss av för att analysera vår empiri. Vi kommer börja med att förklara begreppet samt dess historia och innebörd. Sedan kommer vi att knyta an begreppet till hemlöshet.

Det var grekerna som uppfann ordet stigma, termen var till för att visa på kroppsliga tecken, för att visa på något ovanligt eller nedsättande i en persons moraliska status. Man brände eller skar in tecken i huden för att påvisa för allmänheten att detta var en person man skulle

undvika. Det var ofta brottslingar, förrädare och utstötta personer som blev märkta just för att varna andra människor. Idag används beteckningen snarare på olycksödet, såsom att vara hemlös, än som ett kroppsligt tecken (Goffman, 2002).

Goffman (2002) använder termen stigma för att benämna en egenskap som är mycket nedvärderande. För att verkligen kunna klarlägga att egenskapen är nedvärderande måste egenskapen ställas i förhållande till den kontext man befinner sig i. Goffman (2002) beskriver ett exempel om en chef som inte är högt utbildad, vilket han försöker dölja för sina underordnade. Medan en annan chef försöker dölja att han är högt utbildad, för att få en bättre kontakt med sina underordnade som inte är högt utbildade. Slutsatsen blir att egenskapen hela tiden måste ställas i relation till var, när och hur för att det ska kunna bli ett stigma.

Goffman (2002) menar även att man kan urskilja tre typer av stigma. Det första är kroppsliga missbildningar, det andra är svag personlig karaktär, såsom viljesvaghet för exempelvis alkohol eller att man är ohederlig. Den tredje kategorin är kopplad till ras, nation, fattigdom och religion. Hur hemlöshet kan kopplas till dessa olika kategorier blir i detta sammanhang en empirisk fråga.

Goffman (2002) menar att det har inträffat förskjutningar inom dessa olycksöden som väcker obehag hos andra människor, men att forskarna tyvärr inte ägnat någon större tid åt att beskriva de strukturella förändringarna för stigma. De har heller inte ägnat någon tid åt att få fram någon egentlig definition för begreppet stigma. Därför menar Goffman (2002) att det är nödvändigt att skapa vissa allmänna antaganden och definitioner kring begreppet. Varje samhälle avgör vad som behövs för att kunna dela in människor i olika kategorier. Även vilka egenheter som uppfattas som naturliga och vanliga för människorna inom varje kategori avgör samhället. Exempelvis skulle man kunna säga att olika länder och olika kulturer skapar sina egna kategorier. Vi antar att hemlöshet finns i alla världens länder, men beroende på landets kultur stigmatiseras hemlöshet olika. Synen på hemlöshet beror på hur välfärden är organiserad och hur man hanterar problemet i respektive land. I Sverige ses hemlöshet som något avvikande, för att vi länge har haft ett välfärdssystem.

Det är den sociala miljön som avgör vilka kategorier som finns. När vi möter en främling menar Goffman (2002) att vi redan med en enda blick, kan kategorisera människan och avgöra vilka egenskaper han/hon har, baserat på de antaganden varje samhälle konstruerar. För många är den hemlösa en fattig främling och därför blir det lätt att stigmatisera just den

individ, eftersom där inte finns någon relation till personen. I denna situation stigmatiserar människor till största del efter det man ser och hör, för att lättare kunna förstå hur verkligheten fungerar. När en person har blivit insatt i en kategori tillskrivs personen de egenskaper som kategorin har fått, även om personen i fråga inte har de egenskaperna. Exempelvis att den hemlösa missbrukar, inte har något jobb eller lider av psykisk ohälsa. Det speciella med stigmatisering är att personen inte längre definieras som en hel person, utan blir till en egenskap eller det tillstånd som personen är stigmatiserad för (Goffman, 2002). Goffman (2002) utgår också från den sociala och den personliga identiteten och menar att det finns en skillnad mellan begreppen. Den sociala identiteten är det som omgivningen ser hos individen medan den personliga identiteten är det som ryms inom personen. Den personliga identiteten kan vara svår för omgivningen att se då personen endast väljer att visa vissa delar av sin personlighet.

Analys

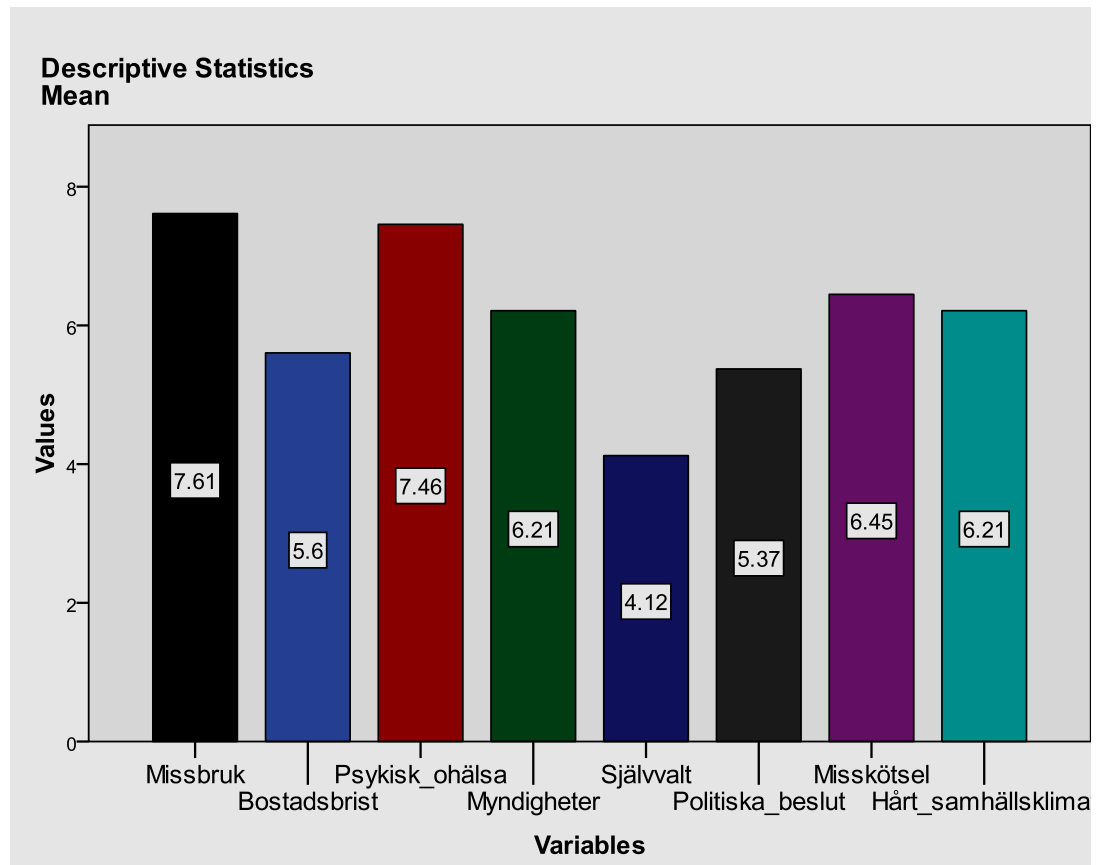
Vi har delat upp analysen enligt våra enkätfrågor. Det innebär att vi har fyra rubriker i analysen. Vi kommer börja med att redovisar våra resultat för fråga fem, *hur viktiga är följande orsaker för att förklara hemlöshet?*. Vi tar hjälp av standardhistorier för att analysera våra resultat ur en mer generell diskussion. Vi fortsätter med att jämföra kön och åldersgruppernas attityder i frågan om ”hårt samhällsklimat”. Därefter beskriver vi fråga fyra i enkäten, *vad är det första människor tänker på när de hör ordet hemlös?*. Under denna rubrik beskriver vi främst våra resultat genom att titta generellt på vad deltagarna har svarat. Sedan analyserar vi vårt resultat med hjälp av Goffmans stigma begrepp. Avslutningsvis gör vi även en kort jämförelse mellan mäns och kvinnors attityder. Sedan anger vi resultatet för fråga sex och sju, *vem bär ansvaret för de hemlösas situation?*. Vi gör främst en generell beskrivning men avslutar med en kort redovisning om skillnaderna mellan de olika åldersgrupperna. Avslutningsvis anger vi resultatet för fråga åtta, *hur skulle du vilja hjälpa de hemlösa?*. Detta stycke ger främst en beskrivning av skillnaderna mellan män och kvinnor och avslutas med en kort redovisning om skillnaderna i de olika åldersgrupperna.

Hur viktiga är följande orsaker för att förklara hemlöshet?

I detta kapitel kommer vi att beskriva vad deltagarna anser om hur viktiga åtta förutbestämda orsaker är för att förklara hemlöshet. Detta stycke kommer att ge en bild över vad deltagarna har svarat på fråga fem i vår enkät. Vi börjar med en generell beskrivning av vad deltagarna

har svarat på frågan. Därefter fortsätter vi resonemanget om standardhistorierna som vi initierade i problemformuleringen. Vi avslutar med en beskrivning av variabeln nummer åtta, ”hårt samhällsklimat” där vi ser en stor skillnad mellan könen men även mellan åldersgrupperna.

Bild 1

Diagrammet (bild 1) visar hur deltagarna har skattat de olika variablerna i fråga fem ”hur viktiga anser du att följande orsaker är för att förklara hemlöshet?”. Siffrorna i staplarna beskriver ett medelvärde på hur högt deltagarna har skattat orsakerna som en förklaring till att människor är hemlösa. Deltagarna har fått skatta orsakerna på en skala mellan 1 och 10 (se bifogad enkät). På x-axeln ser vi våra åtta orsaker. ”Missbruk” är den variabel som deltagarna har skattat högst, denna har ett medelvärde på 7,61 av 10. ”Psykisk ohälsa” kommer som näst största orsak och har ett medelvärde på 7,46. ”Misskötsel” har ett medelvärde på 6,45. ”Hårt samhällsklimat” och ”myndigheter gör inte tillräckligt” har vardera ett medelvärde på 6,21. ”Bostadsbrist” skattas relativt lågt med ett medelvärde på 5,6. ”Politiska beslut” anses vara den näst minsta förklaringen till att människor är hemlösa och deltagarna har ett medelvärde på 5,37. Den minsta förklaringen till hemlöshet anses av deltagarna vara ”självvalt” som endast har ett medelvärde på 4,12 av 10.

Hypotesen ”Vi tror att deltagarna kommer att förklara orsaken till hemlöshet främst med missbruksproblematik och att hemlösheten är självvald” stämmer därför endast till hälften. Resultatet visar att deltagarna anser att missbruk är den främsta orsaken till hemlöshet. Att hemlösheten skulle vara självvald är den minsta orsaken och därför stämmer inte vår hypotes gällande detta. Utöver detta kan vi också se att många i vår undersökning har skattat ”psykisk ohälsa” och ”misskötsel” lite högre än de övriga orsakerna. ”Missbruk” och ”psykisk ohälsa” ligger högt båda två och detta verkar alltså vara den bästa förklaringen till hemlöshet enligt deltagarna. Däremot tror människor minst på förklaringarna att orsaken till hemlöshet skulle vara självvald eller bero på politiska beslut. Trots att vi kan se en rangordning bland variablerna kan vi ändå utläsa att deltagarna verkar tycka det är svårt att hitta vilken den överrepresenterade orsaken till hemlöshet är. Personerna i vår undersökning verkar alltså tro att hemlöshet kan bero på mer än en faktor, även om vissa variabler är skattade högre. Vi kan alltså inte se en variabel som är fullkomligt överrepresenterad de andra.

Swärd (2001) beskriver att det finns så kallade standardhistorier (se historien om Mats i inledningen), som oftast handlar om en man som själv valt livet som uteliggare. En standardhistoria är alltid en rörande berättelse, där allt fokus ligger på individens eget ansvar och orsak till sin situation. Där samhället över huvudtaget inte finns med, man knyter inte hemlösheten till situationen utan endast till individen. Standardhistorier stärks ofta av vetenskap och de förekommer ofta i massmedia och i skola, många barn växer upp i tron om att det är så här det är att vara hemlös. Alltså att den hemlösa själv orsakar sin situation och själv har ansvaret att förändra sin situation. Swärd (2001) menar också att standardhistorierna påverkar människors bild och syn på hemlösa, och dessa utgör en del av vårt samhälles konstruktion för hur en hemlös är, ser ut och har det. Swärd (2001) menar att standardhistorierna ofta beskriver ett samband mellan hemlöshet och missbruk. Därför är det förståeligt att deltagarna förklarar orsaken till hemlöshet med just missbruk.

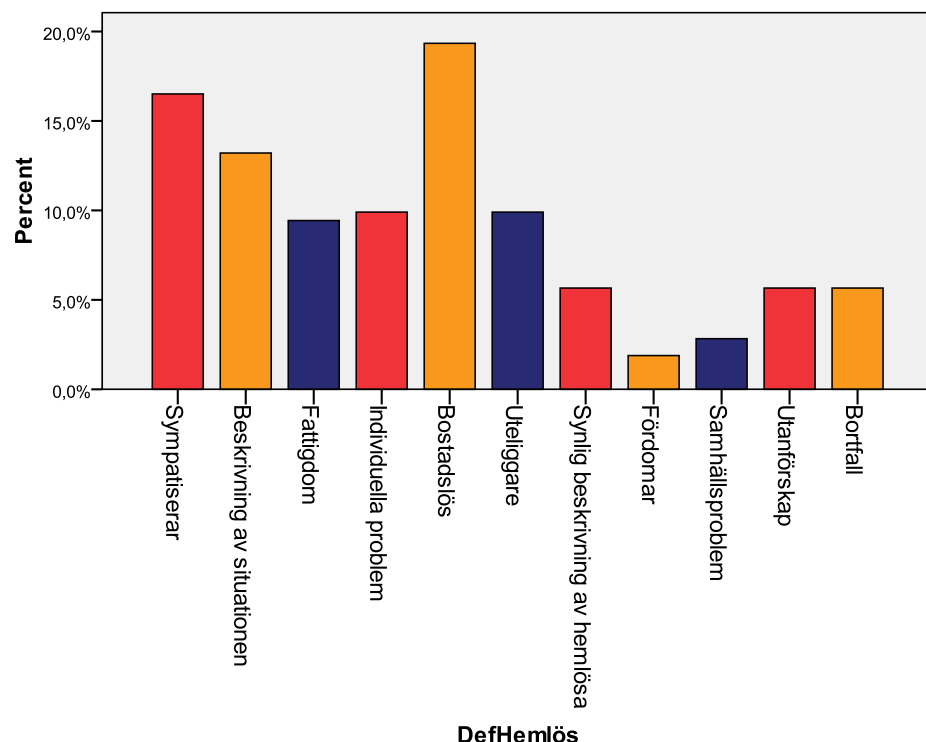
En intressant del av fråga fem är orsaken ”hårt samhällsklimat” där vi har fått fram en statistisk säkerställd skillnad mellan både kön och de olika åldersgrupperna. Detta innebär att män och kvinnor anser att hårt samhällsklimat är olika viktig för att förklara att hemlöshet finns. Det finns även en tydlig skillnad mellan de olika åldersgrupperna. Om vi först tittar på hur skillnaden ser ut mellan män och kvinnor ser vi att Chi-2 testet visar på 2,8 %, vilket är en klar skillnad i attityder mellan könen i just denna fråga. Vi kan konstatera att kvinnorna anser

att hårt samhällsklimat är en större orsak till hemlöshet än vad männen tycker. Om vi jämför skillnaden mellan åldersgrupperna ser vi att Chi-2 testet visar 0,3 %. Detta innebär en ännu starkare statistisk fastställd skillnad än vad vi såg mellan könen. Vid en uträkning på medelvärdet kan vi konstatera att ju äldre man blir desto större orsak anser man att hårt samhällsklimat är till hemlöshet. Medelvärdet är uträknat på hur deltagarna i varje åldergrupp har skattat "hårt samhällsklimat". I åldersgruppen 15-24 är medelvärdet 4,82 av 10. I åldersgruppen 65+ är medelvärdet 7,54, däremellan går det stadigt uppåt i takt med att åldern stiger. Med detta kan vi fastställa att skillnaden är stor vad gäller attityder mellan åldersgrupperna i denna fråga.

Vad är det första människor tänker på när de hör ordet hemlös?

I detta kapitel kommer vi att beskriva vad deltagarna i vår undersökning har svarat på fråga fyra i vår enkät. "Vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?". Vi börjar med en generell beskrivning där vi redovisar våra resultat i procentform. Sedan knyter vi ihop våra resultat med Goffmans stigmabegrepp samt standardhistorierna. Avslutningsvis har vi med en kort beskrivning av vad det finns för skillnader mellan män och kvinnor i denna fråga.

Bild 2

Diagrammet (bild 2) visar vad deltagarna har svarat på fråga fyra "vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?" uträknat i procent. "Bostadslös" har ca 19% av deltagarna svarat

på frågan. De flesta av dem vi har kategoriserat in i variabeln ”bostadslös” har skrivit just bostadslös och därför var denna variabel lätt att kategorisera. Den näst största variabeln är ”sympatiserar” som ca 17% av deltagarna har svarat. Exempel på ord som deltagarna har skrivit är: tragedi, stackare, trasig människa, sorg, fruktansvärt m.fl. Den tredje största variabeln är ”beskrivning av situationen” som ca 13% av deltagarna har skrivit. I denna variabel har deltagarna skrivit ord som: kallt, hjälplös, ensamhet, utsatt, obehag, svår livssituation, misslyckande m.fl. ”Individuella problem” och ”utelligare” är ungefär lika stora, ca 10% vardera. I variabeln ”individuella problem” har deltagarna övervägande skrivit missbruk och psykisk ohälsa. Utöver detta har några deltagare skrivit ord som dåliga familjeförhållanden, skilsmässa, psykosociala problem m.m. Variabeln ”utelligare” var precis som bostadslös lätt att kategorisera då de flesta skrev just utelligare. Fattigdom har ca 9% svarat. Även denna variabel var lätt att kategorisera då många skrivit fattig, fattigdom, dålig ekonomi och lite pengar. Staplarna ”synlig beskrivning av hemlösa”, ”utanförskap” och ”bortfall” är vardera ca 6%. I ”synlig beskrivningen av hemlösa” finns ord som: skäggig, smutsig, trasiga kläder, illaluktande, luffare, tidning, parkbänk, hemlösa man ser på gator och centralstationer m.m. I variabeln ”utanförskap” har deltagarna skrivit ord som utanförskap, står utanför samhället och utstötta m.fl. Bortfallet är ca 6% och detta innebär att deltagarna har valt att inte besvara frågan. Den näst minsta stapeln är ”samhällsproblem” där ca 3,5% av deltagare har beskrivit ordet hemlös med: misslyckande i systemet och inom socialförvaltningen, orättvisa, ofrivilligt, ska inte finnas i ett välfärdssamhälle m.m. Den minsta variabeln är ”fördomar” som är ca 2%. I denna variabel har vi fått fram ord som: ovillig till hjälp, slarv, arbetskygg och struntat i att utbilda sig.

Variablerna ”sympatiserar”, ”individuella problem”, ”utelligare”, ”utanförskap”, ”beskrivning av situationen”, ”synlig beskrivning av hemlösa”, ”fördomar” och ”fattigdom” tyder på en stigmatisering av hemlösa. Alla variablerna innehåller beskrivning av de hemlösa och deras situation och där görs en värdering av deras liv. Deltagarna väljer att beskriva ordet hemlös med det som anses avvikande i de hemlösas situation i förhållande till sin egen situation. Detta resultat stärker vår hypotes om att ”Vi tror att deltagarna kommer att ha en stigmatiserande attityd till hemlösa och se dem som avvikande”.

Thörn (2001) menar att de hemlösa länge har stigmatiserats. De ses som samhällets främlingar och passar inte riktigt in. Periodvis har de hemlösa setts som ett hot mot samhällets ordning och i andra perioder har de upplevts som lockande och fascinerande. Den traditionella

bilden av en hemlös är någon som är smutsig, sover på gatan, missbrukar eller är psykisk störd. Hemlöshet kan sägas stå för det absoluta utanförskapet. Sammanfattningsvis kan vi påstå att många av deltagarna har lyft fram den hemlösas beteende, utseende och situation, när vi ställer frågan ”vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?”. Vårt resultat visar alltså att människor i allmänhet, i första hand tänker på hur de hemlösa ser ut och har det, istället för att beskriva den verkliga problematiken, bostadslös. ”Det ligger nära till hands för oss att pådyvla folk en massa ofullkomligheter på basis av en enda ofullkomlighet, och att samtidigt tillskriva dem vissa önskvärda men fördömda egenskaper...” (Goffman, 2002, s. 15). Den ofullkomlighet som de hemlösa har gemensamt är att de saknar ett hem. Utöver denna ofullkomlighet har inte alla hemlösa andra ofullkomligheter gemensamt. ”När en främling dyker upp i vår närvaro, då är vanligen redan den första åsynen av honom tillräcklig för att vi ska kunna kategorisera honom och fastställa vissa egenskaper hos honom...” (Goffman, 2002 s. 11). Alltså, när man sedan ser eller hör talas om en hemlös, tillskrivs denne direkt egenskaper som är naturliga för kategorin (Goffman, 2002). Vi kan se i vår undersökning att en del av deltagarna beskriver hemlöshet efter standardhistorier (som vi beskrev i föregående avsnitt), eftersom de ofta väljer att beskriva de hemlösa efter hur de ser ut eller hur deras situation är. Goffman (2002) menar att opersonliga kontakter mellan främlingar bildar stereotypa reaktioner som redan finns i samhället. Vilket kan vara en förklaring till varför deltagarna beskriver hur de hemlösa ser ut, hur deras situation ser ut och hur deras liv är. Just för att det är detta som ”syns”. Det som ”syns” är ofta det som Goffman (2002) benämner som den sociala identiteten. I kontakten med främlingar visas den sociala identiteten och det är utifrån denna, främlingar tolkar varandra. Detta innebär att man bara visar vissa delar av sin personlighet och att det är först när man börjar lära känna varandra som bitar av den personliga identiteten kommer fram.

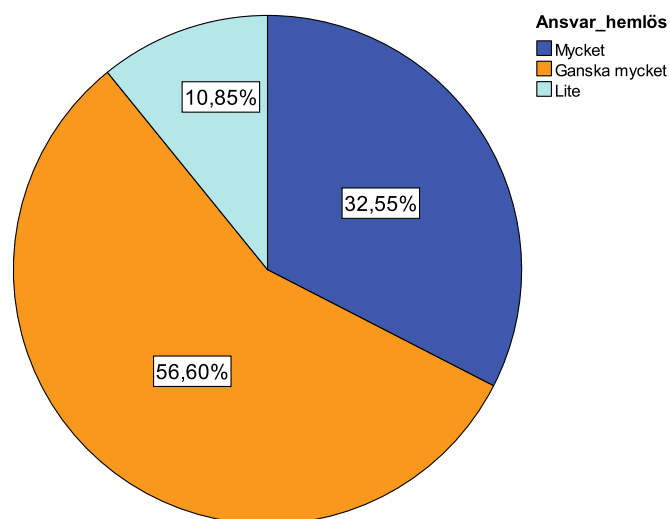
Vi har även jämfört deltagarnas attityder till frågan uppdelat på män och kvinnor. Vi ser störst skillnad i variabeln ”sympatiserar”. Lite drygt 20% av kvinnorna sympatiserar med de hemlösa medan endast 10% av männen gör detta. Kvinnorna beskriver alltså de hemlösas situation med egna känslor inför problemet mer än männen. Detta resultat stärker vår hypotes om att ” Vi tror att kvinnorna kommer ha en mer omhändertagande och sympatisk inställning till hemlösa än vad männen kommer att ha”. Ca 14% av männen väljer att beskriva ordet hemlös med variabeln ”individuella problem” medan endast ca 7% av kvinnorna gör detta, då de har beskrivit ordet hemlös med missbruk och psykisk ohälsa. Fler män än kvinnor tänker

alltså på kategorin hemlösas "egenskaper". Goffman (2002) hävdar att risken är stor att vi beskriver stigmatiserade människor med kategoriseringar som inte stämmer.

Vem bär ansvaret för de hemlösas situation?

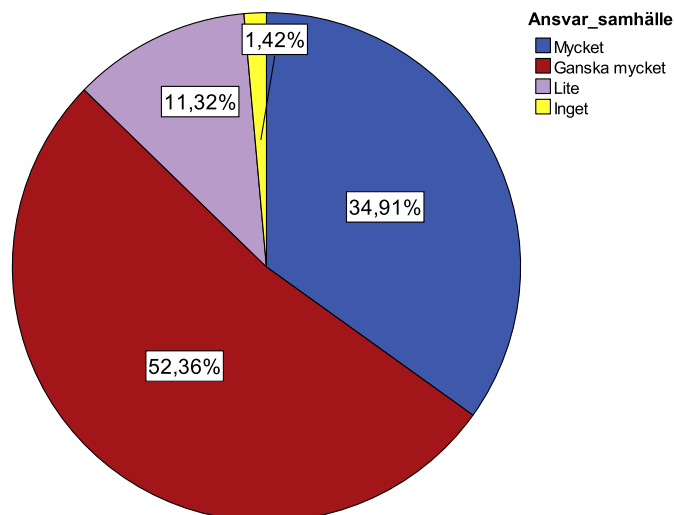
I detta kapitel kommer vi att lägga fokus på vad deltagarna anser om ansvaret för problemet. Ansvarar de hemlösa själv för att deras situation ska bli bättre eller bär samhället huvudansvaret för deras situation? Vi ger en beskrivning av vad deltagarna sammanlagt anser om ansvaret för de hemlösas situation. Efter detta gör vi en jämförelse mellan de olika åldersgrupperna och lyfter fram var det finns skillnader i attityder.

Bild 3

Cirkeldiagrammet (bild 3) visar vad deltagarna anser om de hemlösas eget ansvar för sin situation i procent. Vi kan se att 56,6 % av deltagarna anser att de hemlösa har "ganska mycket" ansvar för sin egen situation. Detta innebär att majoriteten av deltagarna anser att den hemlösa själv har "ganska mycket" ansvar för sin situation. De hemlösa måste alltså vara aktiva, men det måste också finnas någon annan som kan ta en liten del av ansvaret. 32,55 % av deltagarna anser att de hemlösa har "mycket" ansvar över sin situation, detta är en tredjedel av deltagarnas åsikter. Här måste den hemlösa vara mycket aktiv för att själv lösa sin situation. Slutligen anser 10,85% att de hemlösa endast har "lite" ansvar själva. Det krävs här någon annan person/myndighets engagemang för att lösa deras problem och hjälpa dem ur sin situation. Detta resultat är inte förvånande eftersom de faktiskt krävs en viljestyrka hos den enskilda personen för att orka förändra sin situation.

Bild 4

I detta cirkeldiagram (bild 4) kan vi se vad deltagarna anser om samhällets ansvar för de hemlösa situation. Även här anser majoriteten av deltagarna att samhället har ”ganska mycket” ansvar för de hemlösa situation. 52,36% av deltagarna är överrens om att samhället har ”ganska mycket” ansvar. 34,91% av deltagarna anser att samhället har ”mycket” ansvar för de hemlösa situation. Det som skiljer detta diagrammet mot diagrammet över de hemlösa ansvar är att det finns en liten procent som har svarat ”inget”. 1,42% av deltagarna anser att samhället inte har något som helst ansvar för de hemlösa situation. 11,31% anser att samhället har ”lite” ansvar för de hemlösa situation. Vi kan konstatera att det finns fler personer som anser att samhället har lite eller inget ansvar, jämfört med personer som tycker att den hemlösa endast har lite ansvar. Människor lägger lite mer ansvar på personen själv att lösa sin situation, medan samhället i lite större utsträckning går fri från ansvar. Detta stärker vår hypotes om att ”Vi tror människor generellt kommer lägga mer ansvar på de hemlösa än på samhället”. Vi kan alltså se att deltagarna anser att de hemlösa har lite mer ansvar för att komma ur sin situation än vad samhället har. Vi kan också konstatera att ansvarsfördelning är mer lika mellan den hemlösa och samhället än vad vi trodde från början, trots att vi ser en liten skillnad i ansvarsfördelningen.

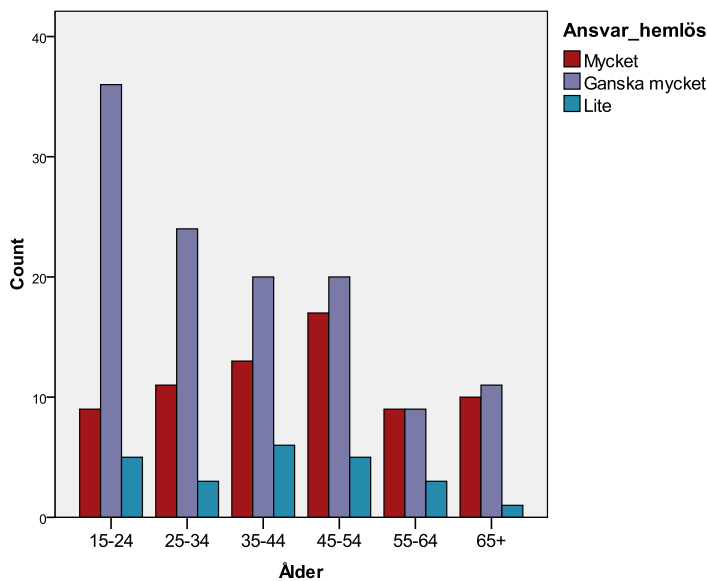

Bild 5

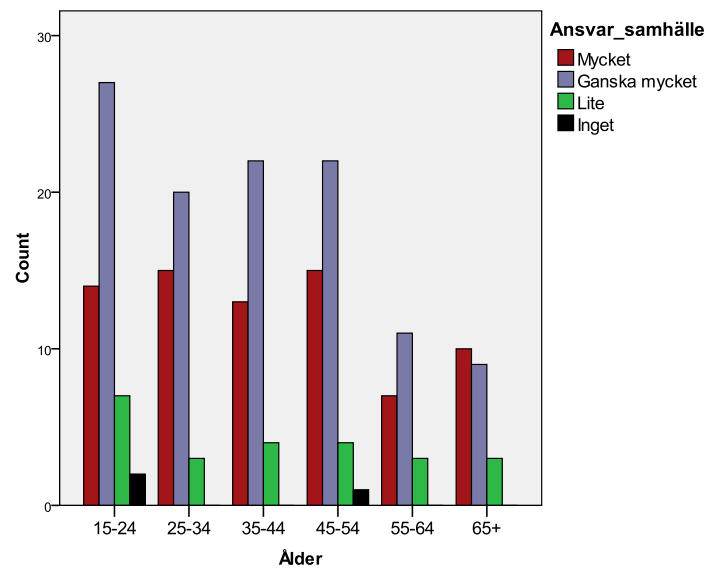

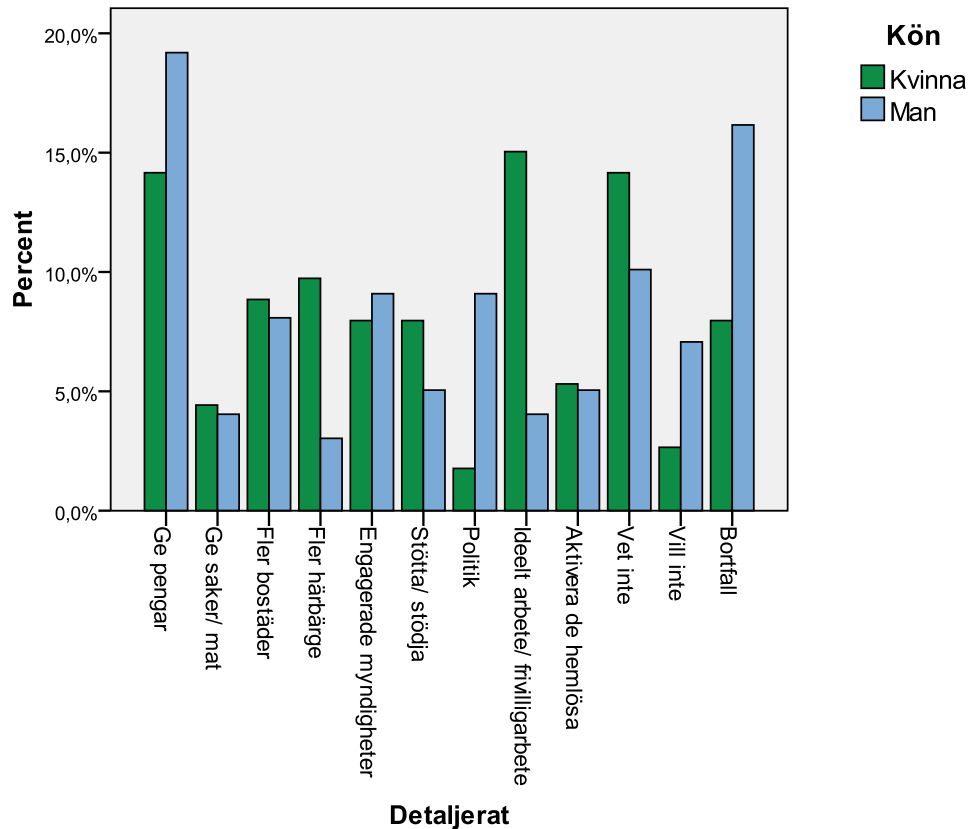
Bild 6

Bilderna 5 och 6 visar vad deltagarna uppdelat på de olika åldersgrupperna anser om ansvarsfördelningen. Diagrammen visar antalet personer och inte procent som vi tidigare har använt. Om vi tittar på diagrammet som visar den hemlösas eget ansvar (bild 5) kan vi konstatera att ju äldre personerna är desto mer ansvar, anser intervjupersonerna att den hemlösa själv har. I åldergruppen 55-64 är personerna mest oense om hur mycket ansvar den hemlösa egentligen har. Staplarna som visar ”mycket” och ”ganska mycket” ansvar är lika höga och det finns ingen överrepresentation i den åldersgruppen. Vad gäller diagrammet om samhällets ansvar (bild 6), kan vi se att det endast är två åldersgrupper som menar att samhället inte har något ansvar alls. Vi kan också se att det finns flest personer i åldersgruppen 15-24 som tycker att samhället har ”lite” eller ”inget ansvar” för de hemlösas situation. Åldergruppen 65+ är den enda grupp som övervägande tycker att samhället har ”mycket” ansvar för de hemlösa. Vi kan alltså se att attityderna skiljer sig åt en del i dessa frågor mellan åldrarna. Chi-2 testet visar att det finns en större spridning i attityder vad gäller den hemlösas ansvar än samhällets ansvar. Människor tycker alltså mer olika i frågan om den hemlösas eget ansvar än samhällets ansvar. Vi kan dock påpeka att det förekommer fyra valda svarsalternativ i fråga om samhällets ansvar, men endast tre i fråga om den hemlösas ansvar. Generellt är intervjupersonerna överrens om att både samhället och den hemlösa själv har ”ganska mycket” ansvar för situationen. Det finns dock ett fåtal personer som menar att samhället inte har något ansvar alls för de hemlösa, medan alla anser att de hemlösa har något ansvar.

Hur skulle du vilja hjälpa de hemlösa?

I detta stycke kommer vi redogöra för hur deltagarna har besvarat fråga åtta i vår enkät. Vi kommer främst att jämföra hur män och kvinnor vill hjälpa de hemlösa, då detta skiljer sig en del mellan könen. Vi kommer även redovisa ett Chi-2 test på denna fråga. Avslutningsvis jämför vi också våra resultat utifrån de olika åldersgrupperna, då även detta skiljer sig en del.

Bild 7

Diagrammet (bild 7) visar på vilket sätt deltagarna i vår undersökning vill hjälpa de hemlösa, uppdelat på män och kvinnor. Staplarna i diagrammet är uträknade efter procent. Innan vi börjar en diskussion om skillnaderna mellan män och kvinnor kan vi konstatera att variabeln ”ge pengar” är den största, generellt sett. Vi kan se att det skiljer sig en hel del mellan män och kvinnor i hur de vill hjälpa de hemlösa. Vi börjar dock med att beskriva vilka variabler som män och kvinnor tycker mest lika i. Ca 4% av kvinnorna och ca 3,5% av männen vill ”ge saker/mat”. I denna variabel har deltagarna skrivit ord som: ge isolerade tält, mat som inte är dålig som jag ändå ska slänga, kläder, möbler, filtare och bjuda på fika. Att det byggs fler bostäder är det ca 9% av kvinnorna och ca 8,5% av männen som vill. I denna variabel har deltagarna skrivit: Skapa alternativa boende, bygga bostäder med lägre krav, gruppboenden,

fler hyresrätter och kollektiva boenden. Ca 9% av männen och 8,5% av kvinnorna vill att myndigheterna ska engagera sig mer. Deltagarna har skrivit: Samhället har ansvar eftersom det krävs mer än vad jag kan göra, tillsätta utredningsgrupper, göra socialen mindre byråkratisk, slussa in de i samhället och ut med socionomerna på stan. Ca 5% vardera av männen och kvinnorna anser att man bör aktivera de hemlösa. De beskriver: kurser för att komma på fötterna, arbetsplatsträning, hjälpa till med meningsfull sysselsättning och öka deras självkänsla genom meningsfull sysselsättning. I variabeln ”ge pengar” skiljer sig mäns och kvinnors attityder lite. Ca 19% av männen och 14% av kvinnorna vill ge de hemlösa pengar för att hjälpa dem. De har skrivit saker som: Ge pengar direkt till den hemlösa, betala mer skatt, insamlingar och köpa deras tidning. Det skiljer sig även mellan könen i ”stötta/stödja” där ca 8% av kvinnorna och ca 5% av männen vill hjälpa de hemlösa genom att stötta de personligen. De har skrivit: Stöd socialt, stödja de i att söka bostad och ta kontakt och visa att de har ett människovärde. Ca 10% av männen vill påverka politiskt för att förändra de hemlösas situation medan endast ca 2% av kvinnorna vill göra detta. De har skrivit: Påverka politiker att ta sitt ansvar, välja rätt politiker, byta politiker och få till en aktivare diskussion i samhället. Ca 10% av kvinnorna vill bygga fler härbärge men endast ca. 3% av männen vill göra detta. I denna variabel har de skrivit: Statliga pengar till fler härbärgen, öppna dygnet runt och fler hemlösas hus som alltid är öppna. I variabeln ”ideellt arbete/ frivilligarbete” är det ca 15% av kvinnorna och 5% av männen. De har främst skrivit: Volontärarbete, stödja tillfälliga boenden genom att arbeta där, engagera mig mera, starta en organisation som kan pusha ut de i samhället, starta soppkök och arbeta inom kyrkan. Vi kan även se att ca 8% av männen och ca 3% av kvinnorna inte alls vill hjälpa de hemlösa. De förklarar att: de hemlösa har sig själv att skylla, att Sverige borde bli mer som USA och att de har dåligt med tid. Ca 15% av kvinnorna och 10% av männen vet inte hur de skulle kunna hjälpa de hemlösa. Deltagarna känner sig maktlösa och menar att de inte går att hjälpa de som inte vill bli hjälpta och ställer sig frågande till vad man kan göra.

Vår första hypotes ” Vi tror att kvinnorna kommer ha en mer omhändertagande och sympatisk inställning till hemlösa än vad männen kommer ha” anser vi stämmer enligt vår undersökning. Enligt bild 7 vill ca 15% av kvinnorna arbeta ideellt för att hjälpa de hemlösa medan endast ca 5% av männen vill detta. Vi kan även se att ca 8% av kvinnorna vill stötta de hemlösa personligen medan ca 5% av männen vill detta. Som vi nämnt tidigare kan vi också se att fler män än kvinnor inte alls vill hjälpa de hemlösa. Detta tyder på att kvinnorna fokuserar mer på omsorg än männen. Det är stor skillnad i variabeln ”politiskt” mellan män och kvinnor.

Männen vill i större utsträckning påverka politiskt för att hjälpa de hemlösa. Tittar vi på helheten i diagrammet kan vi se att både män och kvinnor totalt sett vill hjälpa de hemlösa, men att männen i större utsträckning vill göra detta på ett mer strukturellt plan.

Bild 7 tyder på en skillnad i attityder mellan könen i denna fråga, fast vi kan inte veta ifall det finns en verklig skillnad. Därför har vi gjort ett Chi-2 test (bild 8). Här kan vi konstatera att skillnaden mellan könen är statistisk säkerställd eftersom den visar under 5 %, nämligen 1,8%. Detta betyder att kvinnor och män tycker olika i denna fråga.

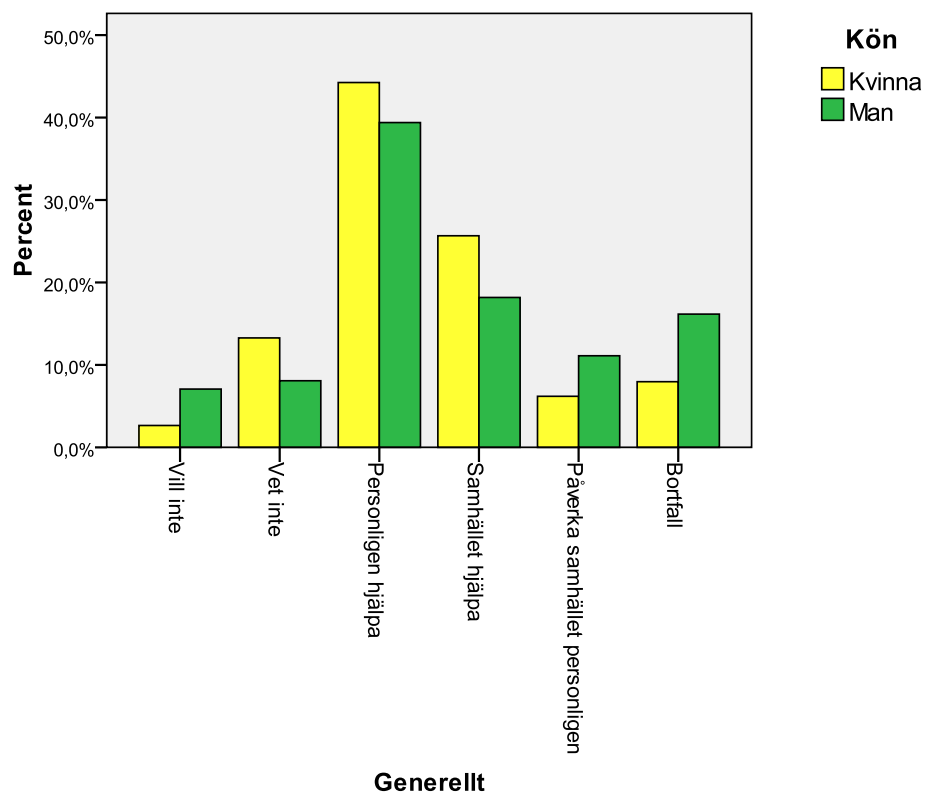
Bild 8

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,018 ^a	11	,018
Likelihood Ratio	24,285	11	,012
Linear-by-Linear Association	,348	1	,556
N of Valid Cases	212		

a. 3 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,20.

Bild 9

Diagrammet (bild 9) visar hur män och kvinnor vill hjälpa de hemlösa genom en mer generell kodning. Även detta diagram visar värdena i procent. Vi har sett att det finns skillnader på vilket sätt män och kvinnor skulle kunna tänka sig att hjälpa, med hjälp av en mer detaljerad kodning. Trots att män och kvinnor där velat hjälpa på olika sätt, kan vi här se (bild 9) att båda könen övervägande vill hjälpa de hemlösa personligen. Däremot skiljer sig attityderna lite mer i de andra staplarna. Som vi har konstaterat innan kan vi även här se att männen i större utsträckning vill påverka samhället, och då främst genom att påverka politiskt. Vad gäller variabeln ”samhället hjälpa” är det lite fler kvinnor än män som vill detta. Vi kan också se att det är mer än dubbelt så många män än kvinnor som inte alls vill hjälpa, en del av dem anser att de har tillräckligt med sitt eget liv och att det är därför som de inte vill hjälpa. Det är även dubbelt så många män jämfört med kvinnor som valt att inte svara på denna fråga. Det är fler kvinnor än män som inte vet hur de skulle kunna hjälpa de hemlösa.

Vi ställde frågan hur deltagarna **själva** skulle vilja hjälpa de hemlösa. Trots detta är det ca 28% av kvinnorna och ca 20% av männen som vill att samhället ska hjälpa de hemlösa ur sin situation. Det är även ca 12% av männen och ca 8% av kvinnorna som vill påverka samhället att hjälpa de hemlösa. De vill personligen få till en förändring men känner att de inte klarar det själva, utan behöver samhällets hjälp. Goffman (2002) menar att människor tycker att olycksöden som hemlöshet är obehagligt och att de gärna tar avstånd från de som är drabbade. Vår undersökning visar att ca 45% av kvinnorna och ca 40% av männen vill hjälpa personligen via en direktkontakt. Resterande män och kvinnor vet inte, vill inte eller vill att någon annan ska hjälpa hemlösa i direktkontakten. Även om de vill hjälpa så vill de inte göra det i direktkontakt till de hemlösa.

Vi har även jämfört hur de olika åldersgrupperna vill hjälpa de hemlösa. Vi kan se att deltagarna i de tre yngsta åldersgrupperna, alltså mellan 15- 44 år, tycker att man bör bygga fler härbärge. I de tre äldsta åldersgrupperna, alltså 45 och uppåt, har ingen skrivit att fler härbärge bör byggas. Vi kan även se att unga personer vill ge pengar till hemlösa, och detta minskar med åldern. Att vilja hjälpa de hemlösa genom att påverka politiskt ökar med åldern, och vi kan se att i åldergruppen 15-24 är det ingen som vill hjälpa på detta sätt. Åldersgruppen 45-54 är överrepresenterad vad gäller myndigheternas engagemang för de hemlösa. Totalt sett kan vi utläsa att variablerna ”ge pengar” och ”ideellt arbete/ frivilligarbete” är de två övervägande sätten personerna vill hjälpa på.

Slutdiskussion

Vi kommer inleda vår slutdiskussion med en förklaring till varför vi valde att undersöka mer om människors attityder till hemlöshet. Efter det sammanfattar vi våra resultat samt redovisar för våra hypoteser. Vi avslutar med en kort diskussion för hur vi skulle kunna gjort annorlunda, vad vi lärt oss och hur man skulle kunna forska vidare.

Anledningen till att vi valde att skriva om människors attityder var för att vi trodde att människor i allmänhet var dömande. Vi trodde därför att vi tydligt skulle kunna se ett vi och dem perspektiv, vilket vi anser att vi inte har kunnat. Stigmatiseringen är inte så stor som vi från början trodde att den skulle vara, men den går att urskilja. Vi menar att för att kunna göra något åt ett socialt problem som hemlöshet, så måste attityderna i ett samhälle kartläggas för att kunna motarbeta stämpeln, för att de hemlösa sedan ska kunna ta sig ur hemlösheten. ”Vad jag här vill framhålla är alltså att det inte är till dem som är ’olika’ utan till de ’normala’ vi bör vända oss om vi vill ha förståelse för vår ’olikhet’.” (Goffman, 2002, s. 132). Swärd (1998) beskriver att människor i allmänhet inte är rädda att drabbas av hemlöshet och därför har människor lättare för att lägga moraliska aspekter på de hemlösa. Vi menar att de moraliska aspekterna skapar ett vi och dem tänkande som i sin tur skapar ett stigma. Vi hade en föreställning om att orsaken ”självvalt” skulle skattas relativt högt av intervjupersonerna. Vi kan nu konstatera att vi hade fel och att personerna istället skattar denna orsak lägst. Vi ville undersöka ifall människor har en attityd om att hemlösa är avvikande och om det finns skillnader mellan män och kvinnor. Det första steget för att motverka hemlöshet är att ta reda på vilka attityder människor har till hemlösa. Finns det en stigmatiserande attityd så är nästa steg att försöka få bort stämpeln på hemlösa för att sedan kunna motverka problemet.

I frågan om hur viktiga följande orsaker är för att förklara hemlöshet, visar vår undersökning att deltagarna främst tror att missbruk och psykisk ohälsa är de största orsakerna till hemlöshet, de menar samtidigt att den minsta förklaringen till hemlöshet är självvalt. Vår hypotes om att missbruksproblematik är en viktig förklaring till hemlöshet stämmer. Attityden om att hemlösheten är självvald stämmer inte. Trots att missbruk och psykisk ohälsa är skattade högst kan vi ändå konstatera att deltagarna anser att hemlöshet beror på mer än en orsak. I variabeln ”hårt samhällsklimat” kan vi även se en statistisk säkerställd skillnad mellan både kön och de olika åldersgrupperna. Då kvinnorna och de äldre åldersgrupperna anser att hårt samhällsklimat är en större orsak till hemlöshet. Anledningen till att det har blivit en

sådan stor skillnad i denna variabel skulle både kunna vara för att människor tycker olika i frågan, men det skulle också kunna bero på att deltagarna definierar ordet hårt samhällsklimat olika. En del definierar kanske hårt samhällsklimat som ett stressigt samhälle, medan andra tolkar det som att människor är hårda mot varandra, i likhet med ”sköt dig själv och skit i andra”. Det kan också finnas andra definitioner.

I frågan ”vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?” har 19% skrivit bostadslös, vilket är den högsta siffran i denna fråga. Vi har också i analysen av denna fråga kommit fram till att deltagarna stigmatiserar de hemlösa. Eftersom de beskriver deras situation, hur de ser ut och deras problem utöver den egentliga problematiken, hemlös. Vår hypotes om att deltagarna kommer ha en stigmatiserande attityd till hemlösa stämmer därför. I denna fråga kan vi också konstatera att det finns en skillnad mellan vad män och kvinnor tänker när de hör ordet hemlös. Vi kan framförallt se att kvinnor sympatiserar mer än männen. Vår hypotes om att kvinnor kommer ha en mer omhändertagande och sympatisk inställning till hemlösa än vad männen kommer ha, kan vi därför styrka genom denna fråga.

I frågorna om vem som bär ansvaret för de hemlösas situation har vi kommit fram till att deltagarna lägger lite mer ansvar på de hemlösa, än på samhället för att komma ur sin situation. Därför stärks vår hypotes om att människor generellt kommer lägga mer ansvar på de hemlösa än på samhället. Vi kan även konstatera att ju äldre personerna är desto mer ansvar lägger de på den hemlösa själv att komma ur sin situation.

I frågan om hur deltagarna skulle vilja hjälpa de hemlösa kan vi konstatera att den största variabeln för hur de vill hjälpa är ”ge pengar”, medan den minsta är ”ge saker/mat”. Kvinnor vill gärna hjälpa till genom ideellt arbete i motsats till männen. Medan männen gärna vill påverka politiskt för att kunna hjälpa till. Oavsett om deltagaren är man eller kvinna vill de flesta ändå hjälpa de hemlösa genom en personlig insats. De tre yngsta åldersgrupperna tycker att man bör bygga fler härbärgen, vilket ingen i de tre äldsta åldersgrupperna anser är någon bra lösning för att hjälpa den hemlösa. Vi kan också konstatera att variabeln ”ge pengar” är en åtgärd som minskar med stigande åldern, medan viljan att påverka politiskt ökar med åldern.

Funderingar som har dykt upp under skrivandet gång är att det hade varit intressant att även inkludera hemlösas perspektiv, tankar och åsikter. Vi skulle också kunna utformat våra frågor annorlunda och gjort en specifik inriktning för att få mer djup i studien. Vi har lärt oss att

kategorierna hemlösa innefattar flera olika grupperingar, men ofta associeras hemlösa till den synliga hemlösheten, uteliggare. Det finns även de hemlösa som bor hos vänner, familj och på institutioner som är osynliga för samhället.

För vidare forskning menar Goffman (2002) att om man ska forska om avvikande, så bör man analysera skillnader istället för likheter inom olika avvikande grupper. Han tror inte att alla avvikare har tillräckligt mycket gemensamt för att kunna göra en bra analys, samt att skillnaderna i många fall är viktigare. Istället för att fokusera på vad de hemlösa har gemensamt så bör man titta närmare på vilka faktorer som skiljer hemlösa åt. Görs en studie på hur olika personerna egentligen är kan detta också undanröja en del av stigmatiseringen.

Referenser

- Andersson, G. & Swärd, H. (2008) ”Etiska reflektioner”. I Meeuwisse, A. Swärd, H. Eliasson- Lappalainen, R. & Jacobsson, K. (red): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Författarna och bokförlaget Natur och Kultur.
- Bryman, A. (2006) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bülow, P. (2004) *Efter mentalsjukhuset - en studie i spåren av avinstitutionaliseringen av den psykiatriska vården* (elektronisk)
<http://books.google.com/books?id=dLLRrHte4C4C&pg=PA84&lpg=PA84&dq=avinstitutionaliseringen&source=bl&ots=UqcIpguAky&sig=alqRKHfbXcF4b8lvtbxi5diJ8G0&hl=sv&ei=85kQTdfCF46XOuiUjKUJ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=5&ved=0CDEQ6AEwBA#> (2010-12-21).
- Flyghed, J. (2001) ”Vräkning – orsak eller verkan? En studie av marginellt boende”. I Runquist, W. & Swärd, H. (red): *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
- Goffman, E. (2002) *Sigma – den avvikandes roll och identitet*. Göteborg: Prisma.
- Halldin, J. (2001) ”Avinstitutionaliseringens betydelse för hemlösheten – myter och fakta”. I Runquist, W. & Swärd, H. (red): *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
- Halvorsen, K. (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Helsingborgs dagblad (2010) ”två hundra akut hemlösa i Helsingborg” (elektronisk)
<<http://hd.se/helsingborg/2010/01/02/det-ar-varst-nar-kylan-satter-in/>> (2010-12-21).
- Jones, S. Lee, B. & Lewis, D. (2001) “Public beliefs about the causes of homelessness”, *social forces* 69(1), 253-265.
- Körner, S. & Wahlgren, L. (2005) *Statistiska metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Landstinget Uppsala län (2002) *Psykisk ohälsa hos vuxna – program för lanstinget i Uppsala län*. (elektronisk)

<http://www.lul.se/upload/831/Psykisk_oh%C3%A4lsa_hos_vuxna_program.pdf> (2010-12-21).

Link, B. Moore, R. Phelan, J. & Stueve, A. (1997) "The stigma of homelessness: the impact of the label 'homeless' on attitudes towards poor persons" *Social psychology quarterly* 60, 4, 323-337.

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (2010) (elektronisk)

<<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/sok/attityd?type=NE>> (2010-12-25).

Notisums Lagbok (1998) "Personuppgiftslagen 1998:204" (elektronisk)

<<http://www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/19980204.htm>> (2010-11-05).

Ronby, A (2008) "Socialhögskolans förlorade själ". *Socionomen*, 2008, 1, 40- 43.

Runquist, W & Swärd, H (red) (2001) *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Scheff, T. & Starrin, B. (2002) "Skam och sociala band- om social underordning och utdragna konflikter". I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red): *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Författarna och bokförlaget Natur och kultur.

Socialstyrelsen (2006) "Hemlöshet i Sverige 2005- omfattning och karaktär" (elektronisk)

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9724/2006-131-16_200613116.pdf> (2010-10-23).

Socialstyrelsen (2009) "Hemlöshet" (elektronisk) <<http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet>> (2010-10-23).

Swärd, H. (1998) *Hemlöshet. Fattigdomsbevis eller välfärdsdilemma*. Lund: Studentlitteratur.

Swärd, H. (2001) ”Teser och föreställningar om hemlösa och hemlöshet i dagens samhälle”. I Runquist, W. & Swärd, H. (red): *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Swärd, H. (2008) *Hemlöshet*. Polen: Studentlitteratur.

Swärd, H. & Egerö, M-A. (2007) *Ligga till last- fattigdom och utsatthet - socialpolitik och socialt arbete under 100 år*. Malmö: Gleerups.

Swärd, H. & Runquist, W. (2001) ”Inledning”. I Runquist, W. & Swärd, H. (red): *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Thörn, C. (2001) ”Utan hem – utanför samhället? Kvinnors erfarenheter av utanförskap och hemlöshet”. I Runquist, W. & Swärd, H. (red): *Hemlöshet – en antologi om olika perspektiv och förklaringsmodeller*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Vetenskapsrådet (2002) ”Forskningsetiska principer - inom humanistisk- samhälls vetenskaplig forskning” (elektronisk),
<http://www.ibl.liu.se/student/bvg/filarkiv/1.77549/Forskningsetiska_principer_fix.pdf> (2010-10-23).

LUNDS
UNIVERSITET

1. Jag är:

- 01 Kvinna
02 Man

2. Hur gammal är du?

- 01 15-24 år
02 25-34 år
03 35-44 år
04 45-54 år
05 55-64 år
06 65 →

Hemlöshet

Vi är två studenter från Lunds Universitet som skriver C-uppsats. Vi vill gärna ta del av dina tankar om hemlöshet.

Ditt deltagande är **FRIVILLIGT** och väljer du att delta i undersökningen kommer dina svar vara **ANONYMA**.

Kryssa endast i en ruta på varje fråga.
Skriv gärna på baksidan vid behov.

3. Vilken är din högsta utbildning?

- 01 Grundskola
02 Gymnasium
03 Universitet/ Högskola

4. Vad är det första du tänker på när du hör ordet hemlös?

5. Hur viktiga anser du att följande orsaker är för att förklara hemlöshet?

	Inte viktig								Mycket viktig	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01- Missbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
02- Bostadsbrist	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
03- Psykisk ohälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
04- Myndigheter gör inte tillräckligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
05- Självvvalt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
06- Politiska beslut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
07- Personen misskött sig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
08- Hårt samhällsklimat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Hur mycket ansvar har den hemlösa för sin egen situation?

- 01 Mycket
02 Ganska mycket
03 Lite
04 Inget

7. Hur mycket ansvar har samhället för de hemlösas situation?

- 01 Mycket
02 Ganska mycket
03 Lite
04 Inget

8. Vad skulle du personligen vilja göra för att hjälpa de hemlösa?

Tack för din medverkan!